

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 3, Sayı: 6, Mart 2016, s. 316-328

Hasan TAŞKIRAN¹

KARAMANOĞULLARIN ANADOLU'DA VAR OLMA MÜCADELESİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE SELÇUKLULARIYLA İLİŞKİLERİNİN GENEL SEYRİ

Özet

Karamanoğulları Beyliği'nin Moğol istilası ile başlayan Anadolu'ya geliş serüvenleri ve burada yurt tutmaları, yaklaşık olarak iki buçuk asır boyunca bu coğrafyada varlık göstermeleriyle sonuçlanmıştır. Karamanoğulları Türkiye Selçuklu Devletine tabii olarak Sultan I. Alâeddin Keykubad tarafından Anadolu'nun güneyine, bu günkü Ermenek, Mut ve Toros dağ hattının kuzeyine yerleştirilmişlerdir. Nure Sofu ve oğulları ile başlayan Karaman aşiretinin kendisine bağlı Türklerle kendi devletlerini kurma çabaları özellikle Selçuklu hâkimiyeti altında fetihlerde bulunarak gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Sonraları Moğol istilasıyla çöken Selçuklu devlet mekanizmasına karşı bağımsız hareket etmişlerdir. Özellikle Selçuklu-Moğol ittifakına karşı Anadolu'da bağımsızlık bayrağı çekmişlerdir. Öyle ki, Karamanlı Beyler, zaman zaman Selçuklu iç işlerine karışarak saltanat üzerinde etkili olmaya çalışmışlardır. Bu makale, Karamanoğullarının Anadolu'ya geliş evresinden Türkiye Selçuklu devletinin yıkılışına kadarki bu devletle olan münasebetlerini konu edinmektedir.

Anahtar kelimeler: Karamanoğulları, Selçuklu, Moğollar, Anadolu, Bağımsızlık.

A GENERAL LOOK AT THE RELATIONS KARAMANIDS WITH TURKEY SELJUKIDS AT THE CONTEXT OF THE STRUGGLE FOR EXISTENCE IN ANATOLIA

Abstract

Karamanids Principality reigned for approximately for two and a half centuries in Anatolia beginning with the invasion of Mongols and settlement in

¹ Arş. Gör. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü., htaskiran@beu.edu.tr

there. Subjected to Turkey Seljuk Sultanate I. Alâeddin placed the Karamanids in the south of Anatolia, which is today's north of Ermenek, Mut, and Taurus mountain line. Starting with Nure Sofu and his sons Karaman tribe tried to establish their own state with Turks loyal to Karamanid tribe by conquering land especially through Seljuk. Later, they act independently against the collapse of the Mongol invasion of the Seljuk state mechanism. Especially, they independence flags are drawn against Seljuk-Mongol alliance in Anatolia. So that, Karamanids Monarchs from time to time tried to have an impact on the internal affairs of the Seljuk sultanate mingling. This article, This article, Karamanids the arrival phase Anatolia, covers the relations with this state until the fall of the Seljuk state.

Keywords: Karamanids, Seljuk, Mongol, Anatolia, Independence.

GİRİŞ

Selçuk Bey, Oğuz Yabgu devletinden koparak Cend² bölgesine gelip, burada kendi devletlerini kurup ve teşkilatlandırmasıyla birlikte hızlıca sınırlarını genişletme ihtiyacı hissetmişti.³ Çünkü kendilerine bağlı yarı göçebe Türkleri yeni bölgelere kanalizetmeleri gerekmektedir. Nitekim Tuğrul ve Çağrı Beylerin 1015-1018 tarihleri arasında keşif amaçlı girişmiş oldukları Anadolu seferleri göçebe Oğuzlar için yeni bölgeler kazanmak adına yapılan girişimlerdi. Yine Sultan Alparslan'ın 1064 tarihli Rum gazaları ve nihayetinde 1071 Malazgirt zaferi ile Anadolu tamamen Türk iskânına açılmıştı. Bu zaferden itibaren kesif Oğuz boyları bu yeni coğrafyayı kendilerine yurt edinmişlerdi. Anadolu'ya gelen bu ilk Türkmenlerin arasında Karamanlı Türklerinde bulunduğu bir gerçektir. İlk Karamanlı Türkler, Selçukluların nezaretinde Anadolu'nun farklı noktalarında gaza ve otlak bulma idealiyle fetihlerde bulunmak istemişlerse de pek bir varlık gösterememişlerdi.

Malazgirt zaferinden yaklaşık 1,5 asır sonra, Moğolların Orta Asya merkezli başlayan istila hareketi Yakındoğu'da hissedilmeye başlayınca,⁴ Moğol ordularının önünden Harezim, Horasan, Azerbaycan ve Kafkaslardan kaçan birçok Oğuz kitleleri Anadolu'ya geldiler ve Anadolu Selçuklularına iltica etmek zorunda kaldılar.⁵ Nitekim Karamanlı Türkmenlerin Anadolu'ya yoğun olarak gelişleri Moğol istilasının başlangıç zamanı ve Sultan I. Aâeddin Keykubad dönemine denk düşmekteydi.⁶

1. Sultan Alâeddin Keykubad ve Karamanoğullarının Kuruluşu

Sultan I. Alâeddin Keykubad, Orta Asya'dan kopup gelen Türkmen kütlelerinin çoğunu Hristiyanlar ile hemhudut olan bölgelere iskân ettirmeye çalışıyordu. Bundaki maksat Selçuklu Devleti için uç bölgeler teşkil etmektir. Bu bölgelerin başında ise Kilikya gelmekteydi. Sultan I. Alâeddin Keykubad'ın Kilikya bölgesi ile özel olarak ilgilenmesinin temelinde hiç şüphesiz

² Abdülkerim Özyayın, "Cend", *TDİA*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 359; W. Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, (Haz. H. Dursun Yıldız), TTK Yayınları, Ankara 1990, s. 346-347.

³ İbnü'l-Esir, *El-Kâmil Fi't-Tarih*, C.X, (Çev. Abdülkerim Özyayın), Bahar Yayınları, İstanbul 1987, s. 76-77; Hüseyinî, *Ahbârü'd-Devleti's-Selçukîyye*, (Çev. Necati Lügal), TTK Yayınları, Ankara 1999, s. 2; M. Altay Köymen, *Büyük Selçuklu İmparatorluğu*, C. I, TTK Yayınları, Ankara 2011, s.12-13.

⁴ Cüveynî, *Tarih-i Cihan Güşa*, (Çev. Mürsel Öztürk), KB. Yayınları, Ankara 1999, s. 362-369.

⁵ Osman Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, İstanbul 1969, s. 232; Faruk Sümer, "Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi?," *Belleten*, C. XXIV, Sayı, 96, TTK Yayınları, Ankara 1960, s. 567-594.

⁶ Seyfi Başkan, *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları*, KB. Yayınları, Ankara 1996, s. 5.

Kilikya Ermeni Krallığının tehditkâr ve saldırgan tutumuydu. Henüz Sultan I. Alâeddin'in şehzadeliği dönemine tesadüf eden, Kilikya Krallığının başına geçmiş olan II. Leon'un izlemiş olduğu yayılcı politika, krallığın sınırlarını İskenderun Körfezinden Alâiye (Alanya)'ye kadar genişletmişti. Bu genişleme politikası Türkiye Selçuklularının hem sınır güvenliği hem de Anadolu-Suriye transit ticaret yolunun güvenliğinin tehlikeye girmesine neden olmaktadır.⁷ Hatta Ermeni krallığı, Anadolu-Suriye ticaret yolunda Selçuklu ticaretini aksatacak bir takım faaliyetlerde bulunmaktaydı.⁸ Öyle ki Sultan, 1225 tarihinde güney bölgelerine yönelik sefer hazırlıklarında bulunurken, Antalya ve Çukurova'da Ermeni Krallığı tarafından saldırıya uğrayan bir gurup Selçuklu taciri, Kayseri'de Sultanın huzuruna çıkarak durumu kendilerine arz ettiler.⁹ Bu durum Sultan I. Alâeddin Keykubad'ın Güney seferinin hazırlıklarını hızlandırmıştır.

1225 tarihinde harekete geçen Selçuklu Sultanı, karadan ve denizden Kilikya bölgesini muhasara altına almaya çalıştı. Çukurova'nın fethi ve Ermenileri itaat altına almak için Antalya sübaşısı Mübarizeddin Ertokuş görevlendirildi. Ertokuş, sahilden ilerleyerek Akdeniz'in muhkem kalelerinden olan Manavgat, Anamur ve daha birçok kaleyi fethederek Silifke önlerine kadar geldi. Öyle ki Mübarizeddin Ertokuş, Kıbrıs'tan Ermenilere yardım için gönderilen filoyu da engelledi.¹⁰ Karadan da taarruza geçmiş olan Selçuklu kuvvetleri Maraş yönünden Çukurova'ya girmişlerdi. Göksun vadisini takip ederek bütün Isauria (Taş-eli) bölgesini fethedip birçok kaleyi de ele geçirmişlerdi.¹¹

Kilikya Krallığı, Selçukluların bu seferine karşı tutunamayacaklarını anlayınca, Sultan Sultan I. Alâeddin Keykubad'a barış teklifinde bulundular. Nitekim anlaşma gereği Ermeniler her sene bin atlı ve beş yüz çarıkçı neferini Selçukluya göndermeyi, 1218 yılında yapılan anlaşma gereği yirmi bin olan vergiyi kırk bin dinara çıkardılar ve kesilen Ermeni paralarında Sultanın da isminin olması şartıyla anlaşmaya vardılar. Böylece Selçuklular, güneyde Ermenilere ağır bir darbe indirerek Kilikya Ermeni Krallığını Selçukluların vassalı haline getirdiler.¹² Bu başarı neticesinde Sultan I. Alâeddin Keykubad, güney bölgesine yönelik güvenlik ve iskân eksenli politikasını hızlıca devreye sokmaya başladı. Bundaki maksat Selçuklu Devleti için uç bölgeler teşkil etmektir. Uç beyleri, düşman ile daima bir mücadele yeri olan bu tehlikeli sınırlarda bazen güçlü Kilikya Ermeni Tekfurları ile mücadele ederken, bazen de bölgedeki kaleleri fethederek, Selçuklular tarafından buraların kendilerine tımar olarak sunulduğundan hareketle bağımsızlık iddialarında bulunmuşlardı. Nitekim bu coğrafyaya yerleştirilen Türkmenlerin bir kısmı gayri nizami tutumlar sergilerken bazıları da Toroslardaki ormanlardan istifade ederek kömürcülük yapıp geçimlerini sağlamaktaydılar. Sultan I. Alâeddin Keykubad'ın Kilikya'ya yönelik politikasını ilk olarak Karamanoğullarıyla uygulamıştır.¹³

⁷ Mehmet Ersan, *Selçuklular Zamanında Anadolu'da Ermeniler*, TTK Yayınları, Ankara 2007, s. 177.

⁸ Ali Sevim, *Genel Çizgileriyle Selçuklu Ermeni İlişkileri*, TTK Yayınları, Ankara 2002, s. 36.

⁹ İbn Bibi, *el-Evâmîrü'l-'Alâ'iyye fî'l-'Umûri'l-'Alâ'iyye*, C.I, (Çev. Mürsel Öztürk), KB. Yayınları, Ankara 1996, s. 315.

¹⁰ İbn Bibi, C.I, s. 354.

¹¹ İbn Bibi, C.I, s. 353-354; Mehlika Aktok Kaşgarlı, *Kilikya Tabi Ermeni Baronluğu Tarihi*, Kök Yay., Ankara 1990, s. 114.

¹² İbn Bibi, C.I, s. 355.

¹³ Şehabeddin Tekindağ, "Alâüddin Keykubâd ve Halefleri Zamânında Selçuklu-Küçük Ermenistan Hudüdları", *Tarih Dergisi*, C., 1, S., 1, İstanbul 1949, s. 32.

Karamanoğulların Anadolu'da Var Olma Mücadelesi Bağlamında Türkiye Selçuklularıyla İlişkilerinin Genel Seyri

Karamanlılar Anadolu'ya geldiklerinde başında, Şikârî'nin eserinde geçtiği gibi; “*Oğlu var idi Nûreddin derler idi... Sa'âdeddin vefât idüb Nûreddin beg eylediler.*”¹⁴ Nure Sofu bulunmaktaydı. Nure Sofu, Anadolu'ya geldiği ilk zamanlarda kendisine hücum etmek isteyen Sivas Emiri Hacı Bahadır Bey'in elinden Sivas'ı aldıktan sonra yaşanan süreci bildirmek adına Sultan'a bir mektup göndererek kendisinin Şirvan'dan geldiğini belirtmiş ve “*Hanoğlu Hanım Kel Han oğluyum vilayetimizi düşman talan eyledi cümle kabilemi alup, Ruma çıktım. Sair kulların gibi ben dahi kulunum. Ricam odur ki, saye-i himmetinde hoş geçem*”¹⁵ diyerek Sultan'a bağlılığını bildirmiştir. Bu durumdan memnun kalan Sultan I. Alâeddin Keykubad, Karaman aşiretini Ermenek, Mut havalisine yerleştirip onları bölgedeki Ermenileri tedip için görevlendirerek, elde edilen yerleri kendisine kılıç hakkı olarak verdi.¹⁶

Kendisine bağlı Oğuzlarla birlikte Ermenek bölgesine gelen Nure Sofu, Kamış denilen yere yerleşti. Nure Sofu, 1228'de kendisine bağlı Türkler ile Ermenek bölgesine gelerek burada kömür çekerek geçimini sağlamaya çalışmıştı. Daha sonra emrindeki Türkmenler ile etraftaki Hristiyan Ermeni kalelerine karşı hücumlarda bulunmuş ve buralardan önemli miktarda ganimet elde ettiği gibi Ermenek'i bölgedeki Ermenilerden almıştı.¹⁷ Sultan I. Aâeddin Keykubad'ın menfur bir suikast sonucunda öldürülmesinin ardından Karamanlılar, Selçuklu merkezi otoritesine karşı bağımsız hareket edip Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in karşısında durarak, Babailer hareketine katılmıştı.¹⁸

Nitekim Nure Sofu, Selçuklu otoritesine karşı Anadolu'da sosyal, politik ve dini bir hareket olan Babailer'e intisap etti.¹⁹ Kaynaklarda, Karaman lideri hatta bu hareketin lideri Baba İlyas'a mürit olduğu için Sofu lakabını almıştır.²⁰ Baba İlyas'ın nüfuzunun Karamanlıların hâkim olduğu sahaya da yayılmıştı.²¹ Bunun için çaba sarf eden Nure Sofu Malya ovasında Selçuklu kuvvetlerine karşı çarpıştı. Ancak mağlup olan Nure Sofu, Babaî önderlerinden Baba İlyas'ın oğlu Muhlis Paşa ile Konya ve Ermenek bölgesine sığınmıştır.²² Ancak kaynaklarda geçen bu bilgilere temkinli yaklaşmakta fayda var. Zira dönemin kaynaklarında Nure Sofu'nun Babailerle ilişkilendirilen menkıbevi bilgilerin çoğu ne yazık ki birbirileriyle çelişmektedirler.²³ Nure Sofu'dan sonra Karamanlıların başına Karaman Bey (1255-1263), geçti.²⁴

¹⁴ Şikârî, *Karamannâme*, (Haz. Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu), Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yay., İstanbul 2005, s. 103.

¹⁵ Şikârî, s. 105.

¹⁶ Başkan, *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları*, s. 5.

¹⁷ Bazı kaynaklarda I. Alâeddin Keykubad'ın, Nure Sofu'ya bir mektup göndererek, Ermenek'i fethetmesini istediği, Nure Sofu'nin, zorlu bir savaştan sonra 1228'de kaleyi güçlükle fethettiği, sonra ise Mut, Gülnar ve Mâra kalelerini fethettiği, bilahare Ermenek'e gelerek orayı mesken edindiği rivayet edilir. Bkz.; Şenol Çelik, *Osmanlı Taşra Teşkilatında İçel Sancağı (1500-1584)*, Marmara Ü. SBE., İstanbul 1994, (Basılmamış Doktora Tezi), s. 205; Şikârî, s. 14; Şehabeddin Tekindağ, *XIII-XV Asır Cenubi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik*, İÜ. Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1947, (Basılmamış Doktora Tezi), s. 12.

¹⁸ Hasan Taşkıran, *Selçuklu Devletlerinde Suikastlar*, Selenge Yayınları, İstanbul 2015, s. 168-184.

¹⁹ Ahmed Bin Mahmud, c. II, s. 153; Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, s. 228; Ahmet Yaşar Ocak, *Babailer İsyanı Aleviliğin Tarihsel Altyapısı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1996, s. 38-42.

²⁰ Hrand D. Andreasyan, “Türk Tarihine Aid Ermeni Kaynakları”, *Tarih Dergisi*, C. I, İstanbul 1950, s. 95-118.

²¹ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yay., İstanbul 2002, s. 423-424; Ocak, s. 135-136.

²² Şikârî, s. 106; M. Fuad Köprülü, “Anadolu Selçuklular Tarihi'nin Yerli Kaynakları”, *Belleten*, C. VII, S. 25-26-27, TTK Yayınları, Ankara 1943, s. 436.

²³ Ocak, s. 42-45; Tuncer Baykara, *Türkiye Selçuklular Devrinde Konya*, KB. Yay., Ankara 1983, s. 134; Bilal Gök, “Babailer İsyanı Ve Karaman Beyliği'nin Kurulmasına Etkisi”, *Hikmet Yurdu*, C. 6, S. 11, 2013, s. 217-233.

²⁴ Faruk Sümer, “Karamanoğlu Mehmed Bey”, *TDİA*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003, s. 455; Sara Nur Yıldız, “Reconceptualizing the Seljuk-Cilician frontier: Armenians, Latins and Turks in Conflict and Alliance during the Early 13th Century”, *American Historical Association (AHA)*, San Francisco 2002, s. 92.

2. Kerümeddin Karaman Bey Zamanı (1255-1263) Karamanoğulları Selçuklu İlişkileri

Karaman Bey, Karamanlıların başına geçtiği²⁵ sırada Türkiye Selçuklu Devletinde çok başlı yönetim söz konusuydu. Sultan II. İzzeddin Keykavus ve Rükneddin IV. Kılıç Arslan'ın küçük kardeşleri II. Alâeddin Keykubad'ı bertaraf etmişlerdi. Sonrada adı geçen iki kardeşin arasında vuku bulan mücadele neticesinde Selçuklu idaresi Konya ve Sivas merkezlerine bölünmüştü.²⁶ Ancak bu bölünmüş idare uzun sürmedi. Çünkü Rükneddin IV. Kılıç Arslan ağabeyi II. İzzeddin'in kontrolünde bir idare istememekteydi. Nitekim Rükneddin IV. Kılıç Arslan, Kayseri'ye kaçarak burada sultanlığını ilan etti. 1254/55'te Sultan II. İzzeddin kendisine bağlı Türkmenler ve Karman Beyle birlikte kardeşinin üzerine yürüdü. Ahmedhisar yakınlarında vuku bulan savaşta IV. Kılıç Arslan yenilerek esir düştü. II. İzzeddin kardeşini Burgulu kalesine hapsedti.²⁷ Tek başına Sultan olan II. İzzeddin Keykavus, Karman Bey'in bu desteğini mükâfatlandırmak istemiştir. Bunun için Sultan II. İzzeddin, kız kardeşini Karman Bey ile evlendirerek onunla akrabalık bağı kurmuştur. Bu evlilikten dolayı Larende kalesi de Karaman Bey'e verildi.²⁸

Baycu Noyan'ın yazlık ve kışlık arayışı için ikinci defa çıktığı Anadolu seferi sırasında Sultan İzzeddin, yanındaki devlet adamlarının telkinleriyle Baycu'ya karşı çıkmıştır. Bu karşı çıkış neticesinde Sultan İzzeddin'in kuvvetleri ve Moğol kuvvetleri Aksaray yakınlarındaki Sultan Han mevkiinde karşı karşıya geldiler. Bu savaşta Selçuklu birlikleri yenildi, Sultan İzzeddin de ailesini ve yakınlarını yanına alarak Antalya'ya kaçtı (23 Ramazan 654-14 Ekim 1256)²⁹ Baycu Noyan, yenilip Antalya'ya kaçan Sultan İzzeddin'i yanına çağırtdı. Lakin Sultan bunu kabul etmeyince Baycu, onun üzerine Antalya'ya bir kuvvet gönderdi. Moğol birlikleri Antalya'ya varmadan Sultan İzzeddin, İznik Bizans imparatorluğuna sığınmak zorunda kaldı. Sultan Bizans'a kaçınca Baycu Noyan Burgulu kalesine hapsedilmiş olan Rükneddin IV. Kılıç Arslan'ı çıkartarak Konya'da Selçuklu tahtına oturttu (1257).³⁰

Selçukluların başına geçmiş olan Rükneddin IV. Kılıç Arslan ülkenin tamamının idaresini ele aldı. Sultan IV. Kılıç Arslan, Karaman Bey'i de vaat ve sözlerle itaat altına aldı. Nitekim Karaman Bey'e Ermenek bölgesi verilerek kendisine beylik tevcihi sunulmuştu.³¹ Kardeşi Emir Bunsuz (Bonsuz)'u da "Emir-î Cândâr" tayin etmiştir. Sultan, her iki kardeşe mansıb vererek onları meşkul edip kendisine bağladı. Sultanın onlara bu tür görevler vermesinin nedeni Karaman Bey'in bölgede her hangi bir hadise çıkarmaması içindi. Yine Karamanoğullarının vasıtasıyla Selçukluların güney sınır komşuları olan Ermenilere karşı bölgenin korunacağını ve burada her daim hazır bir kuvvet olacağını düşündüğü için bu beylere görev ve ilhak yerleri vermişti.³² Ancak, işler Sultan IV. Kılıç Arslan'ın planlandığı gibi gitmedi. Karaman Bey, elde etmiş olduğu iktaların vergilerini toplayarak güçlenmeye başladı. Giderek güçlenen Karaman Bey ve kardeşleri, Konya Sultanlığına karşı bağımsız hareket etmeye başladılar. Sultan IV. Kılıç

²⁵ Şehabeddin Tekindağ, "Karamanlılar," *İA*, C. 6, MEB. Yay., İstanbul 1965, s. 318.

²⁶ Taşkıran, *Selçuklu Devletlerinde Suikastlar*, s. 184-192.

²⁷ Aksarayî, *Müsâmeretü'l-Ahbâr ve Müsâyeretü'l-Ahyâr*, (Çev. Mürsel Öztürk), TTK Yay., Ankara 2000, s. 30.

²⁸ Tahsin Ünal, *Karamanoğulları Tarihi*, Berikan Yayınları, Ankara 2001, s. 79-80.

²⁹ Anonim *Selçuknâme*, (Çev. Feridun Nafiz Uzluk), Ankara 1952, s. 35; Aksarayî, s. 32.

³⁰ Aksarayî, s. 33; Ahmet Eflâkî, *Menakübü'l-Ârifin (Âriflerin Menkabeleri)*, C.I, (Çev. Tahsin Yazıcı), Marif Basımevi, Ankara 1953-1954, s. 453-455; Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 530.

³¹ Ünal, s. 79.

³² Sümer, "Karamanoğlu Mehmed Bey", *TDİA*, C. 28, s. 455.

Karamanoğulların Anadolu'da Var Olma Mücadelesi Bağlamında Türkiye Selçuklularıyla İlişkilerinin Genel Seyri

Arslan, bu tutumları karşısında Karaman Beylerini cezalandırmak istediye de olası bir isyandan çekindiği için bu işi erteledi.

1260 tarihlerinde Sultan Rükneddin IV. Kılıç Arslan ile Karaman Bey arasında sihriyet tesis edilmiş ve Larende kalesi Karamanlılara verilmişti. Sonrasında Rükneddin IV. Kılıç Arslan'ın Selçuklu tahtına geçmesiyle birlikte bu şehir, Karaman Bey'den alınarak Hacı Beyler adındaki birine verildi. Karaman Bey, bu şehrin kendisinin hakkı olduğunu iddia ederek burayı geri almaya çalıştı. Karaman Bey'in bu şehri alma çabası onun buradaki Ermenileri kullanmasına yol açtı. Bu kentin tekrar Karamanoğullarının eline geçmesi ve Selçuklunun buna ses çıkarmayışı önemliydi. Zira Selçukluların güneyden gelecek olan Ermeni Krallığının saldırılarını önlemenin tek yolunun Karamanoğulları askeri gücü olduğu gerçeğini ortaya koymaktaydı. Nitekim Karaman Bey, av bahanesiyle Ermenek'ten hareketle Larende'yi bir baskınla ele geçirmek istedi. Bunun için de Larende pazarında alışverişle meşgul olan Ermeni ve Rumlar toplanarak esir edildiler. Karaman Bey, esir almış olduğu bu Hristiyan ahalinin elbiselerini alarak kendi askerlerine giydirdi. Ermeni ve Rum kıyafetli Karamanoğulları askerleri, sanki Karaman Bey'den kaçan ve kaleye sığınmak isteyen Ermeni ve Rumlar zannedildi. Bu askerler kaleye yaklaşıp kaleyi kuşattılar. Bu esnada Karaman Bey de kaleye taarruz ederek Larende kalesini aldı. Hacı Beyler ve askerlerini de esir etti (1260).³³

Selçuklu Sultanı Rükneddin IV. Kılıç Arslan, Karaman Bey'in bu eylemine çok sinirlenmiş olsa da Larende'nin Karamanoğulları egemenliğine girdiğini kabullenmek zorunda kaldı. Zira yukarıda da değindiğimiz üzere güneydeki Ermeni taarruzuna karşı bu beyin gücüne ihtiyaç duymaktaydı. Nitekim çok geçmeden Sultan Rükneddin'i haklı çıkartan bir olay yaşandı. Kilikya Ermenilerinin Manavgat ve Gölhisar (Güzelhisar) havalisine saldırması, Selçukluların Karaman Bey'e başvurmasına yol açtı. Karaman Bey, kendisine bağlı birliklerle Gölhisar mevkiinde Ermenileri bozguna uğrattı.³⁴

Çok geçmeden Sultan Rükneddin, Moğol güçleriyle birlikte Anadolu'da Moğol idaresine karşı yükselen Türkmen isyanların karşı harekete geçme kararı aldılar. Bunun için önce Denizli civarındaki Türkmenler üzerine bir tedbir seferi düzenledi. Bu durumun kendileri için de geçerli olacağını zanneden Karaman Bey, Sultan Rükneddin'e karşı bir hamle yapmaya karar verdi. Bunun için Karaman Bey, kardeşleri Zeynel-Hac ve Bonsuz ile birlikte 1261 yılında 20.000 kişilik bir kuvvetle Sultan II. İzzeddin Keykavus'u tekrar tahta geçirmek amacıyla Konya üzerine yürüdü.³⁵ Konya halkının desteğine rağmen Karamanlılar, Muineddin Pervane tarafından Gavele³⁶ kalesi önünde yenilgiye uğratıldı.³⁷ Zeynel-Hac ve Bonsuz yakalandılar. Bu iki kardeş çeşitli hakaretlere uğrayarak birkaç gün sonra kale kapısı önünde asıldılar.³⁸ Selçuklular adeta Moğollara tabii bir durumda iken Karaman Bey, Moğolların Anadolu'daki en

³³ Ünal, s. 86-87.

³⁴ Şikârî, s. 115.

³⁵ Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlikü'l-Ebsâr*, (Çev. Ahsen Batur), Selenge Yay., İstanbul 2014, s. 397; Ali Öngül, *Selçuklular Tarihi-2*, Çamlıca Yay., İstanbul 2014, s. 206.

³⁶ Bu kale Konya'nın batısında Takyel dağı veya Bozdağ'da bulunduğu bilinen Gevele (Gevale), eski Bizans kalesi Kávalla (Caballucome) kalesidir. Bkz.; Şehabeddin Tekindağ, "Son Osmanlı- Karaman Münasebetleri Hakkında Araştırmalar", *Tarih Dergisi*, C. 13, S. 17-18, İstanbul 1963, s. 54, (49. Dipnot).

³⁷ İbn Bibi, C. II, s. 202-203; Nejat Kaymaz, *Pervne Mu'inü'd-dîn Süleyman*, Ankara 1970, s. 98-102.

³⁸ İbn Bibi, C. II, s. 202-203; Öngül, *Selçuklular Tarihi-2*, s. 206.

sadık vassalleri olan Ermeniler ile mücadelesini sürdürdü.³⁹ Hatta Manyâ kalesi önlerinde aldığı yaralar neticesinde birkaç gün sonra öldü (1263).⁴⁰

3. Şemseddin Mehmed Bey Zamanı (1263-1280) Karamanoğullarının Selçuklularla Münasebetleri

Karaman Bey'in 1263'te ölmesinin akabinde Şemseddin Mehmed Bey (1263-1280) Karamanlıların başına geçti. Mehmed Bey devri, Karamanlıların Selçuklulara karşı uçlarda, Türkleri kendisine bağlamak istediği bir dönemdir. Mehmed Bey döneminde Selçuklu iç işlerine karışıldığı "Cimri" gibi hadiseler tertiplendiği bir evredir. Kaynaklarda bu dönemle ilgili yoğun olarak Karamanoğulların Selçukluların yanı sıra Moğollara karşı mücadeleleri bahsedilmektedir.

Anadolu'da Moğollara karşı Beylerbeyi Hatiroğlu Şerafeddin, Memlûklü Devletine güvenerek 1276'da isyan edince, Karamanoğlu Mehmed Bey'de ona katılmıştı. Hatiroğlu, Karamanoğullarını isyan yolunda kendisini yarı yolda bırakmamak için Bedreddin İbrahim'in elinden aldığı Ermenek Subaşılığını (askeri kumandanlığı) Mehmed Bey'e verdi. Nitekim Mehmed Bey hemen harekete geçerek güneyde deniz kıyısında Moğollara tabii Kilikya krallığından bazı şehir ve kalelere hâkim olduğu gibi Moğollara karşı saldırılarda bulundu. Öyle ki Ulukışla yakınlarındaki yaklaşık 200 kişilik Moğol askeri müfrezesine saldırarak onları dağıttı.⁴¹ Fakat bu isyan çok sürmedi. Zira Selçuk ve Moğol kuvvetleri Hatiroğlu isyanını bastırarak, Şerafeddin Bey'i mahkeme edip öldürdüler (1276).⁴² Bununla beraber, Karamanoğlu Mehmed Bey mücadeleye devam etti.

Mehmed Bey, kendisine bağlı Karamanlı Türkmenler ile Moğollara karşı mücadelesinden vaz geçmeyerek İçel'e kadar olan yerleri ele geçirdi. Burada Ermenek ordu komutanı Bedreddin İbrahim Huteni, Moğol askerleriyle beraber Karamanlılar üzerine yürüdü. Bedreddin, Larende'ye (Karaman) geldiğinde Karamanlı Türkmenleri ona ulaklar göndererek isyanları karşılığında diyet olarak sultanın hazinesine yüz bin dinar göndermeyi kabul ettiler. Ancak Bedreddin Huteni, Karamanlı Türkmenlerin sulh teklifini reddederek harekâtına devam etti. Mehmed Bey sarp yerlere çekilmişti. Ani bir baskınla Göksu geçidinde Bedreddin'in kuvvetlerini bozdu. Ağırıklarını bırakarak kaçmak zorunda kalan Bedreddin, Ermenek kalelerinden birine iltica etti. Bu başarı Karamanoğullarını Moğollara karşı daha da güçlü bir

³⁹ Manyâ kalesini kuşatması esnasında önemli bir tarihi tespite tanıklık etmekteyiz. Karaman Bey, Kral I. Hetum'a bir elçi gönderdi. Ermeni kralının huzuruna çıkan elçi ona; "üzermize saldırmayı düşünüyorsan, deneme bile! Biraz bekle, sonbahar rüzgârları ülkenin acılarını temizlesin. Eğer ben saldırırsam emin ol bundan daha zor duruma düşeceksiniz." Bu tehditler karşısında Kral I. Hetum, babası Konstantin'in yanına giderek durumu bildirdi. Karaman Bey'in sözlerini duyan Konstantin, oğlu Kral Hetum'a şu sözleri söyledi; "hemen ordularını topla ve üzerine yürü. Onun yükseldiğini ve İçel'de birliklerini yendiğini duyunca ikinci bir Selhaddin'in ortaya çıkmasından şüphelendim. O, sana meydan okuduğu için sen cesurca davran. Böylece Tanrı onu senin eline verecektir." Bkz.; A. G., Galstyan, *Ermeni Kaynaklarına Göre Moğollar*, (Çev. İlyas Kamalov), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005, s. 105-106.

⁴⁰ Simbat, *Vekayinâmesi (951-1334)*, (Çev. Hrand D. Andreasyan), İstanbul 1946, (TTK Tercüme Eserler/T0068), s. 88; Şikâti, s. 125; Aksarayî, s. 53-54; Tekindağ, "Karamanlılar", *İA*, C. 6, s. 318; Şehabeddin Tekindağ, "13. Yüzyıl Anadolu Tarihine Aid Araştırmalar, Şemsüddin Mehmed Bey Devrinde Karamanlılar," *Tarih Dergisi*, C. 14, S. 19, İstanbul 1964, s. 82-83; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, TTK Yayınları, Ankara 2011, s. 1-3; Ünal, s. 92; Öden, s. 756; Hasan Taşkiran, *Karamanoğulları Beyliği ve Hristiyan Dünyası ile İlişkileri*, Erciyes Üniversitesi, SBE., Kayseri 2015, (Basılmamış Doktora Tezi), s. 50.

⁴¹ Sümer, "Karamanoğlu Mehmed Bey", *TDİA*, C. 28., s. 445.

⁴² İbn Bibî, C. II, s. 185; *Anonim Selçukname*, s. 37.

Karamanoğulların Anadolu'da Var Olma Mücadelesi Bağlamında Türkiye Selçuklularıyla İlişkilerinin Genel Seyri

hale getirdi.⁴³ Bu galibiyetin ardından Memlûklı Sultanı Baybars'ın Elbistan yakınlarında Moğol-Selçuklu kuvvetlerini yendiğini haber alan Mehmed Bey, Kırım'da bulunan Türkiye Selçuklu sabık hükümdarı II. İzzeddin Keykavus'un oğullarından Alâeddin Siyavuş'u (Cimri) da yanına alarak harekete geçti.⁴⁴ Mehmed Bey, 3000 kişilik ordusuyla önce Aksaray'a gitti. Aksaray'ın kolayca alınamayacağını anlayınca da Konya'ya yöneldi. Yanında "Cimri" ile beraber Konya önlerine gelen Mehmed Bey, şehri kuşattıysa da bir türlü alamadı. Uzun bir kuşatmanın ardından Mehmed Bey, yanına getirdiği şehzade Alâeddin Siyavuş'u (Cimri) hükümdar ilan ederek, onun adına hutbe okutup, sikke kestirdi (1277). Bunun üzerine Konya halkı II. İzzeddin'in oğluna biat ettiler. Böylece Konya Kalesi Karamanoğulları tarafından ele geçirildi.⁴⁵

Birkaç gün sonrada merasimle Mehmed Bey vezirlik makamına getirildi. Törenin ardından divan kuruldu. Burada devlet hizmetinde bulunanlarla ülkedeki taraftarların devlet merkezine gelmeleri için fermanlar yazıldı ve bundan böyle "şimdiden girü hiç kimesne kapuda ve divânda ve mecâlis ve seyrânda türki dilinden gayri dil söylemeye" Böylece önemli merkezlerde, hiç kimsenin Türkçeden başka bir dil konuşmamasına karar verildi.⁴⁶ Karamanoğlu Mehmed Bey tekrar Kamereddin* iline tayin edildi. Sahip Âtaoğulları ve batı bölgesindeki uç Türkmenler, Mehmed Bey'in Konya'yı aldıklarını haber alınca Karaman Beyi'nin üzerine yürümeye karar verdiler. Mehmed Bey ise bunlara karşılık vermek için Konya'dan harekete geçti. Akşehir yakınlarında vuku bulan savaşta Mehmed Bey galip çıktı (1277). Mehmed Bey'in asıl niyeti Moğollarla savaşmak üzere Erzurum'a gitmekti. Ancak Türkmenler Moğollardan korktukları için kendisine katılmadılar.⁴⁷ Böylece Mehmed Bey'in Moğollara karşı sefer planlarken aksine Moğollar onun üzerine yürüme kararı alacaklardı.

Moğolların Elbistan düzlüğündeki mağlubiyetleri ve Selçuklu başkentinin Karamanoğullarının eline geçmesinden dolayı Anadolu'ya gelen Moğol şehzadesi Kongurtay'ın ilk işi, Karamanoğlu Mehmed Bey'i Konya tahtından uzaklaştırmak olacaktı. Öncelikle Aksaray'a uğrayan Moğol ordusu, şehrin mültezimlerinden Kızıl Hamid'i öldürüp, şehirde büyük bir katliam yaptılar. Halktan öldürülen ve tutsak alınanların sayısı altı bini buluyordu. Kongurtay sonra Konya'ya doğru ilerledi. Larende'ye gelen Moğollar çok sayıda Karamanlı Türkünü burada öldürdüler. Aynı zamanda büyük miktarda ganimet ve çok sayıda tutsak ele geçirilmişti. Karamanoğulları Moğollar karşısında oldukça büyük kayıplar verdi.⁴⁸ Mehmed Bey, üzerine gelen Moğol ordusuna mukavemet edemeyeceğini fark ederek Konya'yı boşaltmış Ermenek'in dağlık ve ormanlık bölgelerine çekilmişti. Moğollar, ormanlık alanlara gizlenen Karamanlıları bulmak adına ormanları tahrip ettiler. Moğolların yoğun arayışlarına rağmen Mehmed Bey'i bulamadılar.⁴⁹

⁴³ İbn Bibi, C. II, s. 203; Aksarayî, s. 85-86; Faruk Sümer, "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, C.I, Ankara 1969, s. 51; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, s. 3-4; Claude Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, (Çev. Erol Üyepazarcı), Tarih Vakfı Yurdu, Yay., İstanbul 2014, s. 275-276.

⁴⁴ Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, s.230.

⁴⁵ Tekindağ, "Karamanlılar," *İA*, C. 6, s. 319.

⁴⁶ Erdoğan Merçil, "Türkiye Selçukluları Devrinde Türkçenin Resmî Dil Olmasını Kim Kabul Etti?", *Belleten*, S. 239, Ankara 2000, s. 51-57; Tekindağ, "Karamanlılar," *İA*, C. 6, s. 319.

* Kemareddin ili, Ermenek, Mut, Silifke, Gülnar ve Anamur yörelerini kapsamaktadır. Bkz.; Sümer, "Karamanoğlu Mehmed Bey", *TDİA*, C. 28, s. 445.

⁴⁷ Sümer, "Karamanoğlu Mehmed Bey", *TDİA*, C. 28, s. 445-446.

⁴⁸ Aksarayî, s. 96-101; İbn Bibi, C. II, s. 204-213.

⁴⁹ İbn Bibi, C. II, s. 209-210; Sümer, "Anadolu'da Moğollar", *SAD*, C. I, s. 54.

Mehmed Bey, Moğollara karşı sayıca az olduğundan açıktan bir savaş yapmak yerine ormanlık alana saklanarak pusu kurmayı tercih etti. Ani bir baskınla Moğol-Selçuklu ordusunda yaşattığı panik havası Moğolların kaçmasına neden oldu. Mehmed Bey pusuya düşen kuvvetleri bertaraf etti. Sonra onların ağırlıklarını yağma faaliyetlerine başladılar. Karamanlı Türkmenlerine karşı Moğolların geri çekildiler. Ancak Moğollar, daha sonra onları düzensiz bir vaziyete yakalayıp saldırdılar. Bu baskın sonucunda Mehmed Bey ve iki kardeşini öldürdüler. Mehmed Bey ve kardeşlerinin kesik başları Karamanlı Türkmenlerinin yaşadıkları bölgelerde teşhir edildi.⁵⁰ Karamanlıların Moğollarla mücadelesi, Mehmed Bey'in ölmesinden sonra da devam etmiştir.

4. Selçuklu Son Devrinde; Karamanoğulları Selçuklu Münasebetleri

Güneri Bey, selefleri Karaman ve Mehmed Beylerin Selçuklulara yönelik mücadele eksenli siyasetini devam ettirmişti. Güneri Bey döneminde, Selçuklu iç işlerine karışılmış ve Memlûk ittifaklı, Selçuklu ve Moğollara karşı saldırılar düzenlenmiştir. Özellikle Güneri Bey'in Memlûkler yanlısı politikası ve Selçuklu egemenliği altındaki şehirleri hedef alması Moğolların Karamanoğullarına saldırmaya yol açmıştır.

Güneri Bey, Karamanoğullarının başına geçince sukut evresinden hemen sonra harekete geçti. Nitekim Karamanlı Türkmenleri, Eşrefoğlu Türkmenleriyle beraber Konya ve Akşehir civarında yağma hareketinde bulundular. Dönemin Selçuklu hükümdarı Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in Moğollar tarafından öldürülmesi sonucunda yerine Gıyaseddin II. Mesud geçmişti. Sultan Mesud, Türkmenlerin akınlarından bunaldığı için Selçuklu merkezini Kayseri'ye taşımıştı. Bu durumdan istifade eden Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in validesi, torunlarını Konya'da tahta çıkarttı. Onları desteklemek için de Karamanlı Türkmenleri reisi Güneri Bey'e Beylerbeyilik ve Eşrefoğlu Türkmenlerine de saltanat naibliği menşuru gönderdi.⁵¹ Karamanlı ve Eşrefoğlu Türkmenlerinin Konya'ya geldiğini haber alan Moğollar, derhal harekete geçerek 685/1286 bahar ayında 20.000 kişilik bir ordu ile Konya'ya girdiler. Bizzat Geyhatu'nun başında bulunduğu bu Moğol kuvveti, Sultan Mesud'u yeniden Konya'ya getirdikleri gibi Karamanlı Türkmenlerin de Konya'dan uzaklaştırılmasını sağladı.⁵²

Argun'un ölümü sonrasında ayaklanan Türkmenlerin önderliğini her zaman olduğu gibi yine Karamanoğulları yapıyordu.⁵³ Konya ve Beyşehir civarlarında gerçekleştirdikleri yağma faaliyetlerinden dolayı Konya ileri gelenleri Geyhatu'dan yardım talebinde bulundular. Geyhatu, Karamanlılar üzerine yürüdü. Ereğli, Larende (Karaman) ve İçel yörelerinde Moğollar korkunç katliamlar gerçekleştirdiler.⁵⁴ Ancak Sultan II. Mesud aracılığıyla Güneri Bey, Moğollarla iyi ilişkiler geliştirmek istedi. Lakin 1291'de Seyfeddin Türkerin ölmesi ile Güneri Bey tekrar harekete geçerek Ermeniler üzerine saldırılarda bulundu.⁵⁵ Anonim Selçukname'ye göre 25 Zilkade 689/3 Ocak 1291'da Geyhatu, Anadolu'daki asayişin temini için Konya'ya girmiş, Karaman Bey'i itaat için onun huzuruna varmıştı. Karamanlı Türkmenlerinin reisi

⁵⁰ İbn Bibi, s. 215-216; Uzunçarşılı, s. 7.

⁵¹ Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, s. 290; Tekindağ, "Karamanlılar", *İA*, C. 6, s. 319.

⁵² Anonim *Selçukname*, s. 44; Sümer, "Anadolu'da Moğollar", s. 60; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 8; Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, s. 290-291.

⁵³ El-Ömerî, *Mesâlikü'l Ebsâr*, s. 411.

⁵⁴ Aksarayî, s. 135.

⁵⁵ Tekindağ, "Karamanlılar", *İA*, C. 6, s. 320.

Karamanoğulların Anadolu’da Var Olma Mücadelesi Bağlamında Türkiye Selçuklularıyla İlişkilerinin Genel Seyri

Güneri Bey, Geyhatu’ya bağlılığını bildirdikten sonra o günler, kurban bayramına denk geldiği için Geyhatu’ya ayrıca saygılarını da sunmuştur.⁵⁶

Geyhatu’dan sonra Anadolu’ya gelen Baltu, Moğolların Türkmenlere yönelik politikasına sadık kalsa da çok geçmeden merkeze karşı isyan etti 1295.⁵⁷ Fakat Onun isyan girişimi bertaraf edilince Baltu, Karaman Türkmenlerinin yurdundan geçiş yaparken birçok zayıt verdi.⁵⁸ Baltu’dan başka 1299’da isyan eden bir diğer Moğol kumandanı Sülemiş idi.⁵⁹ Karamanoğullarından on bin atlı ile yardım vaadi almıştı. Gazan Han’ın gönderdiği Moğol kuvvetlerine karşı Erzincan civarında karşı karşıya gelen Sülemiş’e ilk önce Moğol kuvvetleri ihanet etmişti. Bunun üzerine Karamanlı Türkmenleri Sülemiş’den desteklerini çekerek Moğollarla savaş yapmaktan vazgeçmişlerdi.⁶⁰

Moğolların otoritesi, Anadolu’nun idaresinde 1295’den itibaren yaşadıkları isyanlardan dolayı giderek azalmıştı. Bundan dolayı Güneri Beyden sonra Mahmud Bey zamanında Türkiye Selçuklu Devleti yıkılmış ve Konya Karamanoğullarının eline geçmiştir.⁶¹

SONUÇ

Moğol istilası önünden kaçıp gelen birçok Oğuz kesafeti arasındaki Karamanoğulları, Anadolu’ya gelişlerinden itibaren Türkiye Selçuklularla temasa geçmişlerdi. Devrin Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad, Anadolu’ya gelen bu Türkleri uçlara iskân ettirerek bu kitlelerin buraları yurt tutmasını sağlamıştır. Zamanla Moğol istilasının Anadolu içlerinde hissedilip, Selçukluların giderek zayıflamış olması, Karamanlıları yeni bir güç odağı haline getirmişti. Bundan sonraki Karamanlı-Selçuklu ilişkileri Moğol eksenli sürmüştür. Karamanoğulları ve Anadolu’daki diğer göçebe Türkmenler, Moğol istilası ile devlet mekanizması çökmüş olan Türkiye Selçuklu Devletinin Moğollara ve onların bu coğrafyadaki Hristiyan müttefiklerine karşı gösterememiş olduğu karşı duruşu ortaya koymuşlardır. Nitekim Türkmenler bir yandan Moğollara diğer yandan Kilikya Ermeni Krallığına yönelik bölgesel mücadeleler vermişlerdi.

Moğolların baskısı sonucunda Selçuklu Sultanları, Karamanlı Beylere tevcihler vermesi veya onlarla sıhriyet bağları kurarak, Anadolu’daki Türkmen ayaklanmasını durdurmaya çalışmışlardı. Ancak bu durum pek fayda sağlamadığı gibi, Karamanoğullarının Selçuklu iç işlerine müdahil olup tahta geçecek Sultanları tayin etmeye çalışmışlardı. Karamanoğulları, Türkiye Selçukluların yıkılışına kadar hem dostane hem de sonuç eksenli mücadeleler geliştirmiştir. Nitekim Moğolların Anadolu’da çözülmeye başlaması ve Selçukluların yıkılmasıyla Karamanoğulları Selçukluların mirası üzerinde daha da güçlenmiş ve diğer Anadolu Türkmenlerini etrafında toplamaya çalışmıştır.

⁵⁶ Anonim Selçukname, s. 55.

⁵⁷ Ahmet Sağlam, “Anadolu’da Moğol-İlhanlı Otoritesini Sarsan Bir Gelişme: Sülemiş İsyanı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 41, 2014, s. 556.

⁵⁸ Aksaraylı, s. 158-164.

⁵⁹ Kürşat Solak, “Moğol Sülemiş ve Timurtaş İsyanları Karşısında Anadolu’da Türkmenlerin Tutumu”, *Kapadokya Tarih ve Sosyal Bilimler Dergisinin*, S. 3, Nevşehir 2014, s. 61-66; Sağlam, “Anadolu’da Moğol-İlhanlı Otoritesini Sarsan Bir Gelişme: Sülemiş İsyanı”, s. 553-561.

⁶⁰ Aksaraylı, s. 188-199; Claude Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, s. 290-291.

⁶¹ Anonim Selçukname, s. 66-67.

TİDSAD

KAYNAKLAR

- A. G., GALSTYAN, *Ermeni Kaynaklarına Göre Moğollar*, (Çev. İlyas Kamalov), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005.
- AHMET EFLÂKÎ, *Menakibü'l-Ârifin (Âriflerin Menkıbeleri)*, C.I, (Çev. Tahsin Yazıcı), Marif Basımevi, Ankara 1953-1954.
- AHMED B. MAHMUD, *Selçuknâme*, (Haz. Erdoğan Merçil), Tercüman Yay., İstanbul 1977.
- AKSARAYÎ, *Müsâmeretü'l-Ahbâr ve Müsâyeretü'l-Ahyâr*, (Çev. Mürsel Öztürk), TTK Yay., Ankara 2000.
- AKTOK KAŞGARLI, Mehlika, *Kilikya Tabi Ermeni Baronluğu Tarihi*, Kök Yay., Ankara 1990.
- ANONİM SELÇUKNÂME, (Çev. Feridun Nafiz Uzluk), Ankara 1952.
- BARTHOLD, W., *Moğol İstilâsına Kadar Türkistan*, (Haz. H. Dursun Yıldız), TTK Yayınları, Ankara 1990.
- BAŞKAN, Seyfi, *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları*, KB. Yayınları, Ankara 1996.
- BAYKARA, Tuncer, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, KB. Yay., Ankara 1983.
- CAHEN, Claude, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, (Çev. Erol Üyepazarcı), Tarih Vakfı Yurdu, Yay., İstanbul 2014.
- CÜVEYNÎ, *Tarih-i Cihan Güşa*, (Çev. Mürsel Öztürk), KB. Yayınları, Ankara 1999.
- ÇELİK, Şenol, *Osmanlı Taşra Teşkilatında İçel Sancağı (1500–1584)*, Marmara Ü. SBE., İstanbul 1994, (Basılmamış Doktora Tezi).
- ERSAN, Mehmet, *Selçuklular Zamanında Anadolu'da Ermeniler*, TTK Yayınları, Ankara 2007.
- FAZLULLAH EL-ÖMERÎ, *Mesâlikü'l-Ebsâr*, (Çev. Ahsen Batur), Selenge Yay., İstanbul 2014.
- GÖK, Bilal, "Babailer İsyanı Ve Karaman Beyliği'nin Kurulmasına Etkisi," *Hikmet Yurdu*, C. 6, S. 11, 2013, s. 217-233.
- HÜSEYNÎ, *Ahbârü'd-Devleti's-Selçukiyye*, (Çev. Necati Lügal), TTK Yayınları, Ankara 1999.
- İBN BİBÎ, *el-Evâmîrü'l-'Alâ'iyye fi'l-Umûri'l-'Alâ'iyye*, C.I, (Çev. Mürsel Öztürk), KB. Yayınları, Ankara 1996.
- İBNÜ'L-ESİR, *El-Kâmil Fi't-Tarih*, C.X, (Çev. Abdülkerim Özaydın), Bahar Yayınları, İstanbul 1987.
- KAYMAZ, Nejat, *Pervne Mu'inü'd-dîn Süleyman*, Ankara 1970.
- KOPRAMAN, Kâzım Yaşar, "Karaman-oğulları (1250-1487)," *Makaleler*, (Haz. Semih Yalçın ve Altan Çetin), Berikan Yay., Ankara 2005, s. 49-61.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, "Anadolu Selçukluları Tarihi'nin Yerli Kaynakları", *Belleten*, C. VII, S. 25-26-27, TTK Yayınları, Ankara 1943.

Karamanoğulların Anadolu'da Var Olma Mücadelesi Bağlamında Türkiye Selçuklularıyla İlişkilerinin Genel Seyri

- KÖPRÜLÜ, M. Fuat, "Oğuz Etnolojisine Dair Tarihi Notlar," *Türkiyat Mecmuası*, S.I, İstanbul 1925, s.183-209.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuat, "Anadolu Beyliklerine Ait Notlar, *Türkiyat Mecmuası*, S. II, İstanbul 1928, s. 1-32.
- KÖYMEN, M. Altay, *Büyük Selçuklu İmparatorluğu*, C. I, TTK Yayınları, Ankara 2011.
- MERÇİL, Erdoğan, "Türkiye Selçukluları Devrinde Türkçenin Resmî Dil Olmasını Kim Kabul Etti?," *Belleten*, S. 239, Ankara 2000, s. 51-57.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Babailer İsyanı Aleviliğın Tarihsel Altyapısı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1996.
- ÖNGÜL, Ali, *Selçuklular Tarihi-2*, Çamlıca Yay., İstanbul 2014.
- ÖZAYDIN, Abdülkerim, "Cend", *TDİA*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s.359-360.
- SAĞLAM, Ahmet, "Anadolu'da Moğol-İlhanlı Otoritesini Sarsan Bir Gelişme: Sülemiş İsyanı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 41, 2014, s. 553-562.
- SEVİM, Ali, *Genel Çizgileriyle Selçuklu Ermeni İlişkileri*, TTK Yayınları, Ankara 2002.
- SİMBAT, *Vekayinâmesi (951-1334)*, (Çev. Hrand D. Andreasyan), İstanbul 1946, (TTK Tercüme Eserler/ T0068).
- SOLAK, Kürşat, "Moğol Sülemiş ve Timurtaş İsyanları Karşısında Anadolu'da Türkmenlerin Tutumu", *Kapadokya Tarih ve Sosyal Bilimler Dergisinin*, S. 3, Nevşehir 2014, s.61-74.
- SÜMER, Faruk, "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, C.I, Ankara 1969, s.1-147.
- SÜMER, Faruk, "Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi?," *Belleten*, C. XXIV, Sayı, 96, TTK Yayınları, Ankara 1960, s. 567-594.
- SÜMER, Faruk, "Karamanoğlu Mehmed Bey", *TDİA*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003, s. 455.
- SÜMER, Faruk, "Karamanoğulları," *TDİA*, C. 24, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 2001, s.454-460.
- ŞİKÂRÎ, *Karamannâme*, (Haz. Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu), Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yay., İstanbul 2005.
- TAŞKIRAN, Hasan, *Karamanoğulları Beyliği ve Hristiyan Dünyası ile İlişkileri*, Erciyes Üniversitesi, SBE., Kayseri 2015, (Basılmamış Doktora Tezi).
- TAŞKIRAN, Hasan, *Selçuklu Devletlerinde Suikastlar*, Selenge Yayınları, İstanbul 2015.
- TEKİNDAG, Şehabeddin, *XIII-XV Asır Cenubi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik*, İÜ. Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1947, (Basılmamış Doktora Tezi)
- TEKİNDAG, Şehabeddin, "13. Yüzyıl Anadolu Tarihine Aid Araştırmalar, Şemsüddîn Mehmed Bey Devrinde Karamanlılar," *Tarih Dergisi*, C. 14, S. 19, İstanbul 1964, s. 81-98.

Hasan Taşkıran

- TEKİNDAĞ, Şehabeddin, “Alâüddîn Keykubâd ve Halefleri Zamânında Selçuklu-Küçük Ermenistan Hudüdları”, *Tarih Dergisi*, C. 1, S. 1, İstanbul 1949, s. 29-34.
- TEKİNDAĞ, Şehabeddin, “Karamanlılar,” *İA*, C. 6, MEB. Yay., İstanbul 1965, s. 316-330.
- TEKİNDAĞ, Şehabeddin, “Son Osmanlı- Karaman Münasebetleri Hakkında Araştırmalar”, *Tarih Dergisi*, C. 13, S. 17-18, İstanbul 1963, s. 43-76.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, Turan Yurdu Neşriyat, İstanbul 1969.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yay., İstanbul 2002.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, TTK Yayınları, Ankara 2011.
- ÜNAL, Tahsin, *Karamanoğulları Tarihi*, Berikan Yayınları, Ankara 2001.